

İlköğretim Öğrencilerinin Arkadaşlarıyla Yaşadığı Çatışmaları Çözmede Okuldaki Psikolojik Danışmanın Yardımına İlişkin Görüşleri

Meral Atıcı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim öğrencilerinin arkadaşlarıyla yaşadıkları çatışmaları çözmek için okuldaki psikolojik danışmandan yardım isteyip istemediklerini, ne gibi yardımlar aldıklarını ve aldıkları yardımın yararlı olup olmadığına ilişkin görüşlerini incelemektir. Araştırmaya Adana'da bulunan beş farklı okulun 6, 7 ve 8. sınıfına devam eden 451 öğrenci katılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen bir anket ile toplanmıştır. Psikolojik danışmandan yardım isteme açısından cinsiyet, sınıf düzeyi ve sosyo-ekonomik düzeye göre fark olup olmadığı χ^2 tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Psikolojik danışmandan yardım istememe açısından en çok öğrenciye bağlı nedenler dikkati çekmektedir. Bunu sırasıyla soruna bağlı ve psikolojik danışmana bağlı nedenler izlemektedir. Okul danışmanlarının öğrencilerin çatışmalarını çözmeye sıklık sırasına göre konuşma, öneri verme, bilgi verme ve açıklama yapma, çözüm bulma, öğrencileri dinleme, sakinleştirme, uyarma ve arabulucu olma gibi genellikle yapıcı yöntemleri kullandıkları, saldırgan ya da yıkıcı stratejilere ise hiç başvurmadıkları ya da çok az başvurdukları ortaya çıkmıştır.

Anahtar sözcükler: Akran çatışması, çatışma çözme, psikolojik danışmanlık

Primary School Students' Views of School Counsellor Help for Resolving Peer Conflict

The purpose of this study is to find out whether 6th, 7th and 8th graders ask any help from school counsellor for resolving their conflicts with peers and to describe gender, socio-economic and grade level differences. The study also aims to identify what conflicts students seek assistance for from school counsellor and what strategies students think school counsellor used in dealing with their conflicts. 6th, 7th and 8th graders attending five different schools at Seyhan and Yüreğir districts in Adana participated for the study. 451 primary school students completed the questionnaire involved mostly open-ended questions. Qualitative data obtained from open-ended questions were analysed by using content analysis technique. Frequencies and percentages of themes and concepts derived from the content analysis were computed. In addition, differences between students' gender, grade and socio-economic level in terms of seeking counsellor help were examined by using χ^2 . Results showed that only one fifth of students asked help from school counsellor. Female students were more likely to seek assistance than male students. Student-related reasons were among most observed reasons followed by counsellor and problem related factors. School counsellor used such constructive strategies as talking, offering suggestions, giving information, finding solution, listening, calming students down, warning and mediating for resolving students' conflicts.

Keywords: Peer conflict, conflict resolution, psychological counselling

İki kişi ya da grup arasında, hatta bireyin kendi içinde bile kaçınılmaz olarak meydana gelen çatışmaların olumlu mu yoksa olumsuz mu çözümlendiği bu konunun en önemli noktasını oluşturmaktadır (McFarland, 1992). Kişilerarası çatışma yaşayan tarafların isteklerinin işbirliğine dayalı olarak ya da birbiriyle yarışmacı biçimde ele alınması çatışmanın yapıcı ya da yıkıcı olmasını belirlemektedir (Deutsch, 1994). Buna göre, çatışmanın kendisi değil de çatışmayı çözme biçiminin onu olumlu ya da olumsuz yaptığı söylenebilir. Çatışmalar işbirliğine dayalı olarak ele alındığında yapıcı, birbiriyle yarışan istekler bağlamında ele alındığında ise yıkıcı ya da olumsuz bir şekilde sonuçlanmaktadır.

Okul ortamında da her gün öğrenciler arasında çatışmalar yaşanmaktadır. Ancak pek çok öğrenci kişiler-arası çatışmaları yapıcı biçimde yönetme konusunda yeterli bir donanıma sahip değildir. Öğrencilerin çatışmaları giderek yıkıcı hale geldiğinden eğitimciler öğrencilerin okulda çatışma çözme ve akran arabuluculuğu eğitimi almaları gerektiğini vurgulamaktadırlar (Stevahn, Johnson, Johnson ve Real, 1996).

Okullarda ve daha geniş anlamda toplumda çatışmaların etkili çözümüne artan bir ihtiyaç vardır. Öğretmen ve yöneticiler çatışmaları genellikle pozitif ya da negatif biçimde çözülebilecek bir problem olarak görmek yerine ne olursa olsun kaçınılması gereken bir durum olarak görmektedirler. Öğretmenlerin çoğu çatışmaların daha kötü hale gelmemesi için kullanabilecekleri stratejilerin farkında değildirler. Gerçekte okullarda kullanılan stratejiler (zorbalığa zorbalığı da içeren) çocuklara gücün negatif bir biçimde kullanıldığı rol modeli sunarak problemleri daha da kötü hale getirmektedir (Stacey, 1996).

Literatürde öğrencilerin okulda yaşadıkları çatışmalar ve bu çatışmaları çözme biçimleriyle ilgili araştırmalar dikkati çekmektedir. Fiziksel saldırganlık ve kavga, oyun alanındaki anlaşmazlıklar, eşya ve kaynaklara ulaşma ve kullanmayla ilgili çatışmalar, sırasını bekleme, küçük düşürme, aşağılama (kaba konuşma), ve akademik çalışmalar konusunda anlaşmazlıklar ilköğretim öğrencileri arasında olan çatışmalardandır (Johnson ve Johnson, 1994). Bazı araştırmalarda küfretme, kavga etme ve fiziksel saldırganlık (Türnüklü ve Sahin, 2002; Johnson, Johnson, Dudley ve Açıköz, 1995), en sık gözlenen çatışmalardır.

Johnson, Johnson, Dudley, Ward ve Magnuson (1995) ilköğretim öğrencilerinin evde ve okulda karşılaştıkları çatışmaları ve bu çatışmaları çözme stratejilerini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada çatışmaların çoğunun kaynaklarla (kitap, bilgisayar, spor malzemeleri gibi) ve tercihlerle

(hangi oyunun oynanacağı, hangi etkinliğin önce yapılacağı) ilgili olduğunu bulmuşlardır. Kişiler-arası ilişkilerin biçimi (kim başat, nasıl bir arkadaşlık) açısından okulda evdekine göre daha çok çatışma gözlenmiştir. Her iki ortamda da değerler ve inançlarla ilgili çok az çatışma ortaya çıkmıştır. İçerik analizi sonucuna göre de evde daha çok tercihler ve kaynakların kullanımıyla ilgili çatışma yaşanırken fiziksel kavgalar ve sözel saldırganlık okulda daha çok gözlenmiştir.

Öğrencilerin okulda yaşadıkları çatışmalara ne tür tepkiler verdikleri konuyla ilgili literatürde geniş biçimde incelenmiştir. Bu konuda 60 lisede bulunan 8000 öğrenci ve 500 öğretmenle yapılan oldukça kapsamlı bir çalışmada (DeCecco ve Richards, 1974, akt., Johnson, Johnson, Dudley, Ward ve Magnuson, 1995) öğrenciler tarafından belirtilen çatışmaların % 90'nın ya çözümsüz kaldığı ya da yıkıcı biçimde çözüldüğü ortaya çıkmıştır. Çatışma çözmeyle ilgili kararların % 55'i okuldaki otorite konumundaki kişiler tarafından empoze edilirken, çatışmaların sadece % 17'si açık müzakere yaklaşımı kullanılarak çözülmeye çalışılmıştır.

Sözel tehdit, geri çekilme, öğretmene söyleme ve taleplerinde ısrar etme çatışmaları çözmek için öğrenciler tarafından sıklıkla kullanılan yıkıcı stratejilerdir (Johnson, Johnson & Dudley, 1992). Theberge ve Karan (2004) da lakap takma, dalga geçme ve diğer kişiye güç uygulama gibi saldırgan tepkilerin çatışmaya bir tepki olarak sıklıkla ortaya çıktığını göstermiştir.

Türnüklü ve Şahin (2004) İzmir'de yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin fiziksel şiddet, küfretme, izinsiz eşya alma, dalga geçme, lakap takma ve kıskançlık gibi çatışma durumlarında kullandıkları çatışma çözme stratejilerini ve taktiklerini incelemiştir. Sadece fiziksel şiddetle başa çıkmada erkekler kızlara göre yıkıcı stratejileri daha sık kullanırken, diğer dört çatışma çözme durumunda (küfretme, izinsiz eşya alma, dalga geçme, lakap takma ve kıskançlık) cinsiyet farkı gözlenmemiştir. Ancak kızlar ve erkekler kendi içinde çatışma çözmeye kullandıkları stratejiler açısından değerlendirildiğinde yıkıcı, işbirliğine dayalı, kaçınma ve koşullu stratejileri farklı oranlarda kullandıkları dikkati çekmiştir. Kıskançlık dışındaki diğer dört çatışma durumunda erkek ve kız öğrencilerin yıkıcı stratejilere daha çok başvurdukları saptanmıştır.

Öğrenciler arasında çatışmaya gösterilen saldırgan tepkilerin yanı sıra yapıcı stratejilere başvurulduğunu ortaya koyan çalışmalar da vardır. Örneğin, Thayer (2005) 246 yedinci sınıf öğrencisiyle yaptığı çalışmada çözüm yönelimli stratejilerin diğer stratejilere göre daha çok kullanıldığını ve kızların erkeklere göre bu stratejiye daha çok başvurduğunu bulmuştur. Bir başka çalışmada çatışmaya gösterilen saldırgan tepkilere ek olarak lise öğrenci-

lerinin yarısı arkadaşlarından yardım aldıklarını, % 41'i konuşma yoluna gittiklerini, % 13.79'u ise yetişkin yardımına başvurduklarını ifade etmişlerdir (Theberge ve Karan, 2004).

Aslında öğrencilere çatışmalarını yapıcı bir biçimde nasıl çözecekleri konusunda eğitim verildiğinde saldırgan stratejilere daha az başvurumaktadırlar. Örneğin, Johnson ve Johnson (1994) araştırmalarına katılan ilköğretim öğrencilerinin yaklaşık yarısının çatışma çözme eğitiminden önce çatışmalarını çözmek üzere öğretmenden yardım istediklerini ya da yıkıcı ve etkisiz stratejiler kullandıklarını ortaya koymuştur. Fakat eğitimden sonra bu yöntemlere % 15 daha az başvurmuşlar ve % 60 oranında bütünleştirici müzakere yaklaşımını kullanmışlardır.

Benzer bir çalışmada (Johnson, Johnson, Dudley, Ward ve Magnuson, 1995) akran arabuluculuğu programının çatışmaları çözmek için kullanılan stratejilere ve çatışmaların çözümüne etkisi incelenmiştir. Araştırmaya 144'ü deney, 83'ü kontrol grubunda olmak üzere toplam 227 ilköğretim öğrencisi katılmıştır. Eğitimden önce deney ve kontrol gruplarındaki öğrenciler sözel saldırganlık, öğretmene söyleme, karşıdaki kişiyi vazgeçmesi için zorlama, normları uygulama ve alternatifler önerme gibi çeşitli stratejiler kullanıp müzakereye başvurmazken eğitimden sonra bu yöntemlerin kullanımını azalmış ancak müzakerenin kullanımında ise çarpıcı ve anlamlı bir artış gözlenmiştir. Bu bulgular eğitimin öğrencilerin kullandığı çatışma çözme stratejilerini değiştirdiğini ve öğrencilerin seçim şansını olduğunda yıkıcı olanlara göre yapıcı çatışma çözme stratejilerini tercih edeceklerini göstermektedir.

Yukarıda özetlenen araştırma sonuçlarından anlaşılacağı üzere öğrenciler okulda arkadaşlarıyla yaşadıkları çatışmaları çözmek için farklı yollara başvurumaktadırlar. Çatışmalar bazen bir çözüme ulaşmadığı gibi öğrencilerin kendi başlarına çözmeleri, arkadaşlarından, öğretmen, yönetici ve psikolojik danışman gibi yetişkinlerden yardım almaları da söz konusu olmaktadır.

Kişiler arası çatışmaların çözüm yolları müzakere (problem çözme), arabuluculuk, yargıçlık ve cezalandırıcılık şeklinde gruplanmıştır (Türnüklü, 2006). Müzakere ya da problem çözme problemin analiz edilmesi, tarafların amaç, ilgi ve ihtiyaçlarının belirlenmesi, yaratıcı çözümler arama, hangi çözümün uygulanacağına karar verme yoluyla ortaklaşa tatmin edici bir anlaşmaya varma çabası şeklinde tanımlanmaktadır. Kişilerarası iletişim problemlerini çözmenin bir başka yolu ise arabuluculuktur. Arabuluculukta çatışmaya dahil olmayan üçüncü bir kişi kabul edilebilir bir anlaşmaya varmalarında taraflara yardımcı olmaktadır (Bentley, 1996). Arabulucular ki-

min doğru, kimin yanlış olduğuna karar vermemekte, tarafları suçlamamakta ve daha da önemlisi çözüm önermemektedirler. Arabulucular tarafların problemi kendi bakış açılarından tanımlamalarına, duygu ve ihtiyaçlarını belirleyip ifade etmelerine, diğer kişinin ihtiyaç ve duygularını işitmesine, bakış açısını anlamasına, çözümler üretmesine, plan üzerinde anlaşmasına ve gerekirse süreci değerlendirmesine izin vermektedirler (Stacey, 1996). Arabuluculuk taraflar adına karar vererek ona uymalarını isteme anlamına gelen yargıçlıktan farklıdır (Bentley, 1996).

Yargıçlıkta yargıç rolünü üstlenen kişi çatışma yaşayan taraflardan hangisinin haklı olduğuna ve anlaşma koşullarına karar verirken bazı çatışma durumlarında taraflara ceza verilebilmektedir.

Öğrenciler için çatışma çözme programlarının uygulanmasında okul danışmanın rolü vurgulanmaktadır (Lane & McWhirter, 1992; Schrupf, Crawford & Usadel, 1993). Ayrıca, danışmanlar öğrencilerin çatışma çözümlerine yardım etme yanında okuldaki diğer personelin çatışma çözümlerinde de önemli bir rolü üstlenmektedirler. Çatışmayı yönetmede öğretmenlere, ebeveynlere ve yöneticilere yardım etmek için hiç bir okul personeli danışman kadar iyi hazırlanmış değildir (Hovland & Peterson, 1996).

Her okul danışmanının farkında olduğu çatışmayla ilgili problemlerden biri çatışma çözmenin okul personelinin çok fazla zaman ve enerjisini almasıdır. Okul personeli öğrenmenin en iyi düzeyde gerçekleşmesini sağlayan bir atmosfer oluşturmaya ve sürdürmeye çalışmaktadır. Aynı zamanda öğrencileri demokratik bir toplumda gelecekteki rollerine göre eğitmeyi de amaçlamaktadırlar. Eğer gücü elinde tutanlar sadece ceza uygularsa öğrencilerin kendi davranışlarının başkalarını etkilediğine ilişkin duyarlılığı ve farkındalığı asla gelişmeyebilir. Böyle bir duyarlılık ve farkındalığın gelişiminde danışmanlar öğrencilere rehberlik ederken kazan-kazan problem çözümünü teşvik etmek durumundadırlar. Akran arabuluculuğu aracılığıyla çatışma çözme böyle bir düşünceden ortaya çıkmış bir modeldir (Lane ve McWhirter, 1992).

Öğrencilerin mesleki, eğitsel ve kişisel-sosyal açıdan gelişimlerini desteklemeyi ve bu alanlarda yaşadıkları problemleri çözme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan okul psikolojik danışmanlarının öğrencilerin kişiler-arası çatışmaları çözme sürecinde onlara ne gibi yardımlarda bulunduğunu belirlemek bu konuda yapılacak diğer çalışmalara ve uygulamalara zemin oluşturması açısından önemli görülmektedir.

Türkiye’de ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul ortamında yaşadığı çatışmaların türleri, bu çatışmaları çözüm biçimleri (Türnüklü ve Şahin, 2002; Türnüklü ve Şahin, 2004) ve çatışma çözme ve arabuluculuk

eğitimi verilmesi (Koruklu, 1998; Taştan, 2004) ile ilköğretim öğrencilerinin davranış problemleriyle baş etme konusunda öğretmen ve psikolojik danışmanların işbirliğine ilişkin görüşlerin karşılaştırılması (Atıcı, 2006) ile ilgili çalışmalar olmakla birlikte okul psikolojik danışmanlarının çatışma çözme sürecindeki rolünü öğrencilerin bakış açısından ortaya koyan bir çalışmaya henüz rastlanmamıştır. Bu nedenle, bu çalışmanın öğrencilerin danışmandan yardım isteme konusundaki tutumlarını, hangi çatışmalar için danışmandan yardım istediklerini, danışmanın kullandığı çözüm stratejilerini ve bunların ne oranda yararlı olduğunu ortaya çıkarması açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin (6, 7 ve 8. Sınıf) arkadaşlarıyla yaşadıkları çatışmaları çözmek için okuldaki psikolojik danışmandan yardım isteyip istemediklerini, ne gibi yardımlar aldıklarını ve aldıkları yardımın yararlı olup olmadığına ilişkin görüşlerini incelemektir. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Öğrencilerin çatışmalarını çözmek için okuldaki danışmandan yardım isteme durumları cinsiyet, sınıf düzeyi ve okulun sosyo-ekonomik durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
2. Öğrencilerin okul danışmanından yardım istememe nedenleri nelerdir?
3. Öğrenciler hangi çatışmaların çözümü için psikolojik danışmana başvurumaktadırlar?
4. Öğrencilere göre okul danışmanları çatışmalarını çözmek için hangi stratejileri kullanmaktadırlar?
5. Öğrencilere göre okul danışmanı çatışmaları çözmeye yararlı olmakta mıdır?

Yöntem

Örneklem

Araştırmada kolay ulaşılabilir örneklem seçimi yöntemiyle Adana'nın Seyhan ve Yüreğir merkez ilçelerinde bulunan beş okulda görevli okul psikolojik danışmanına başvurmuş; danışmanlar altı, yedi ve sekizinci sınıf öğrencilerinin öğretmenleriyle görüşmüş ve araştırmaya katılmaya istekli olan öğretmenlerin sınıflarında bulunan ve gönüllü olan öğrencilerden an-

İlköğretim Öğrencilerinin Yaşadığı Çatışmalar

ketleri doldurmaları istenmiştir. Bu şekilde araştırmanın örneklemini, iki alt, iki orta ve bir üst sosyo-ekonomik düzey olmak üzere beş farklı okulun 6, 7 ve 8. sınıfına devam eden 236'sı kız, 215'i erkek toplam 451 öğrenciden oluşmuştur. Altıncı sınıftan 141, 7.sınıftan 159 ve 8.sınıftan 151 öğrenci anketi gönüllülük esasına dayalı olarak doldurmuşlardır. Okulun sosyo-ekonomik durumunun belirlenmesinde Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün yaptığı sınıflama dikkate alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilen ve 20 sorudan oluşan bir anket ile toplanmıştır. Soruların 17'si açık 3'ü ise kapalı uçludur. Anket öğrencilerin karşılaştıkları çatışmaları, çözüm yollarını, öğretmen, psikolojik danışman ve arkadaştan alınan yardımlara ilişkin soruları içermektedir. Ancak bu makalede bu anket ile toplanan verilerden psikolojik danışman yardımına ilişkin verilerin analizi ve yorumlanması üzerinde durulmuştur. Ankette psikolojik danışman yardımına ilişkin dört açık, iki kapalı uçlu soru bulunmaktadır.

Çoğunluğu açık uçlu sorulardan oluşan ankette öğrencilerden her bir sorunun yanıtını sorunun altında yer alan boşluğa yazmaları istenmiştir. Böylece, çatışmalarını çözmek için okuldaki danışmandan yardım isteyip istemediklerini, hangi tür çatışmalar için başvurduklarını, danışmanların hangi stratejileri kullandıklarını ve yararlı olup olmadıklarını belirlemek amaçlanmıştır.

Kapsam geçerliği için Ç.Ü. Eğitim Bilimleri Bölümünde bulunan dört öğretim üyesi anketi incelemiş, soruların sırası, ifadesi ve içeriğiyle ilgili geribildirim vermişlerdir. Bu görüşler doğrultusunda araştırmacı anketi yeniden gözden geçirerek bazı değişiklikler yapmıştır. Ayrıca, her birinden 10 öğrenci olmak üzere altı, yedi ve sekizinci sınıftan 30 öğrenci ile pilot uygulama yapılmıştır. Bu pilot uygulamanın amacı, öğrencilerin soruları anlayıp anlamadıklarını incelemek ve maddelerin onların düzeyine uygun olup olmadığından emin olmaktır. Bunun için öğrencilerden soruları yanıtlamaları, anketin yapısını ve diğer özellikleri hakkındaki görüşlerini ifade etmeleri istenmiştir. Bu uygulamanın sonucunda söz konusu sınıf düzeyindeki öğrencilerin soruları anlamada ve yanıtlamada herhangi ciddi bir zorluk yaşamadıkları anlaşılmıştır. Böylece anketin bu çalışma için uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu araştırma tek bir araştırmacı tarafından yapıldığından nitel verilerin analizinde kodlama süreci için araştırmacının güvenilirliği (Robson, 1993; Miles ve Huberman, 1994; Yıldırım ve Şimşek, 1999) hesaplanmıştır. Verilerin bir kısmının ilk defa kodlanmasından elde edilen kavramlarla aynı verilerin ikinci defa kodlanmasından elde edilen kavramlar karşılaştırılmıştır. Araştırmacı önce verinin belirli bir kısmını kodlamış, iki hafta sonra aynı verileri tekrar kodlamış ve iki kodlama arasındaki güvenilirliği danışmandan yardım istenen çatışmalar için .84, danışmanın çözüm yolları için .91 ve danışmandan yardım istememe nedenleri içinde .82 bulmuştur. Bu sonuçlar araştırmacının kodlama sürecindeki güvenilirliğine işaret etmektedir.

Süreç

Anket öğrencilere ders saatinde araştırmacı ve okul danışmanı tarafından dağıtılmıştır. Araştırmacı öncelikle kendisini tanıtmış, araştırmanın konusu, amacı, anketi yanıtlama biçimi ve gizlilikle ilgili bilgi vermiştir. Öğrencilerin anketi yanıtlama süreci içinde araştırmacı olası soruları yanıtlamak ve herhangi bir konuyla ilgili görüşlerini özgürce ifade etmelerine atmosfer yaratmak için sınıfta hazır bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdiği yanıtlardan oluşan nitel verilerin analizi içerik analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir (Strauss ve Corbin, 1990; Strauss, 1996; Yıldırım ve Şimşek, 1999). Öğrencilerin her soruya verdiği yanıtlar onların kendi ifadeleri ya da çatışma çözme literatüründe yer alan kavramlar kullanılarak kodlanmıştır. Bu süreci takip ederek kodlama sürecinde kullanılan benzer kavramlar ana temalar altında birleştirilmiştir. Örneğin, danışmandan yardım istememe nedenleri danışmana bağlı, öğrenciye bağlı ve soruna bağlı nedenler olarak gruplanmıştır.

Bulgular

Öğrencilere anlaşmazlıklarını çözmek üzere okuldaki psikolojik danışmandan yardım isteyip istemedikleri sorulmuş ve araştırmaya katılan 451 öğrenciden 92'si, yani sadece beşte biri (%20.40) bu soruya evet yanıtını vermiştir. Psikolojik danışmandan yardım isteme açısından kız ve erkek öğrenciler arasında bir fark olup olmadığını anlamak üzere yapılan analiz sonucunda ($\chi^2=12.06$, $sd=1$, $p<.05$) böyle bir farkın olduğu anlaşılmıştır. Yani Tablo 1 de görüldüğü gibi anlaşmazlıkları çözmek için psikolojik da-

nışmandan yardım isteme konusunda kız ve erkek öğrencilerin farklı bir yaklaşım sergiledikleri; kız öğrencilerin (% 26.69) erkek öğrencilere (%13.49) göre psikolojik danışmandan daha çok yardım isteme eğiliminde oldukları söylenebilir.

TABLO 1
Cinsiyete Göre Öğrencilerin Psikolojik Danışmandan Yardım İsteme Durumları

Danışman yardımı	Kız		Erkek		χ^2
	f	%	f	%	
Evet	63	26.69	29	13.49	12.06
Hayır	173	73.31	186	86.51	
Toplam	236	100	215	100	

Öğrencilerin sınıf düzeylerine ve okulun sosyo-ekonomik duruma göre psikolojik danışmandan yardım isteme durumları Tablo 2'de yer almaktadır. Psikolojik danışmandan yardım isteme durumlarının sınıf düzeylerine ve okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre farklı olup olmadığını belirlemek için yapılan χ^2 analizi sonucunda sosyo-ekonomik düzey ($\chi^2=3.32$, $sd=2$, $p>.05$) ve sınıf düzeyi için ($\chi^2=0.2$, $sd=2$, $p>.05$) böyle bir farkın olmadığı anlaşılmıştır.

TABLO 2
Sınıf Düzeylerine Ve Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Öğrencilerin Psikolojik Danışmandan Yardım İsteme Durumları

	Grup	Danışman yardımı?				χ^2
		Evet		Hayır		
		f	%	f	%	
Sınıflar	6. sınıf	29	31.52	112	31.20	0.2
	7. sınıf	34	36.96	125	34.82	
	8. sınıf	29	31.52	122	33.98	
	Toplam	92	100	359	100	
Sosyo-ekonomik düzey	Alt SED	38	41.30	150	41.78	3.32
	Orta SED	44	47.83	144	40.11	
	Üst SED	10	10.87	65	18.11	
	Toplam	92	100	359	100	

Psikolojik danışmandan yardım istemediklerini belirten öğrencilerden (%79.60) bunun nedenlerini yazmaları istenmiştir. Bazı öğrenciler neden olarak bir açıklama getirmezken bazıları nedenleri belirtmişlerdir. Bu nedenler incelendiğinde Tablo 3’de de görüldüğü gibi öğrenciye, sorunlara ve psikolojik danışmana bağlı nedenler şeklinde bir grüplama yapmak mümkün olmuştur.

En çok gösterilen nedenler arasında yer alan öğrenciye bağlı nedenler incelendiğinde öğrencinin çatışmalarını kendisinin çözmesi ve danışmana gerek duymaması ilk sırada gelmektedir. Utanma, çekinme, sıkılma, korkma, yakın hissetmeme, kendini hatalı görme ve arkadaşlarının olumsuz tepkilerinden çekinme gibi olumsuz duygular bu grup içinde yer alan diğer nedenleri oluşturmaktadır. Bazı öğrenciler öğretmen ve arkadaşlarından yardım aldıkları için de danışmana başvurmadıklarını belirtmişlerdir. Danışmanı rahatsız etmek istememe, daha önce yardım almamış olma ya da alışık olmama, zaman bulamama öğrenciye bağlı diğer nedenler arasındadır.

Sorunun küçük olması, özel olması, kavganın büyümesini istememe, kavga sırasında danışmanın orada olmaması ve problemin karşı tarafa ait olması soruna bağlı nedenler arasında sayılabilir.

Psikolojik danışmana bağlı nedenler ise danışmanın yoğun ve meşgul olması ya da ulaşamama, yararlı olmayacağını, değişmeyeceğini düşünme, suçlama, tarafsız olmama, gizliliğe uymama ve söz verip çağırılmamasıdır.

Psikolojik danışmandan yardım alan 92 öğrencinin danışmana başvurma şekli, hangi çatışmalar için yardım istediği, danışmanın çatışmaları çözme yolları ve bu yardımın yararları konusundaki görüşleri incelenmiş ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Öğrencilerin danışmana başvurma biçimleri Tablo 4 de yer almaktadır. Tablo incelendiğinde öğrencilerin kendilerinin yardım talebinde bulunmasının en çok tercih edilen yol olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla danışmanın gelip yardım etmesi, öğretmenin göndermesi ve diğer yollar takip etmektedir.

Öğrencilere hangi çatışmalar için danışmandan yardım istedikleri sorulduğunda Tablo 5 de yer alan çatışmalar üzerinde durmuşlardır. Öğrencilerden 21’i çatışma için belirli bir isim vermeden ‘arkadaşlarıyla yaşadıkları çeşitli çatışmalar’ nedeniyle danışmandan yardım istediğini belirtmiştir. 16’sı tartışma, kötü söz söyleme, alay etme, küfretme, bağırma ve dalga geçme gibi sözel saldırganlık olarak nitelendirilebilecek çatışmalar, 13’ü ise vurma ve kavga etme gibi fiziksel saldırganlıkla ilgili çatışmalar için danışman yardımına başvurmuştur. Küsme, kıskançlık, kız-erkek ilişkilerinde problemler, yalan söyleme, suçlama ve müdahale etme diğer problemlerdir.

TABLO 3

Psikolojik Danışmandan Yardım İstememe Nedenleri

Psikolojik danışmana bağlı nedenler	f	%
Psikolojik danışmanın yoğun/meşgul olması/yerinde bulama- ma/okulda olmama/tanımama	26	7.98
Yararlı olmama/değişmeyeceğini düşünme	11	3.37
Anlamayacağını düşünme	2	0.61
İlgilenmeyeceğini/tersleyeceğini düşünme	2	0.61
Suçlama	2	0.61
Tarafsız olmama/sevdiği kişileri kayırma	2	0.61
Gizliliğe uymama	1	0.31
Söz verip çağırma	1	0.31
Toplam	47	14.42
Öğrenciye bağlı nedenler		
Kendisi çözebilme/gerek duymama	137	42.02
Utanma	23	7.06
Başkalarının yardım etmesi (öğretmenin yardım etmesi 12, Arka- daşının yardım etmesi 7)	19	5.83
Çekinme	10	3.07
Daha önce yardım almamış olma, alışık olmama, hiç gitmeme	9	2.76
Arkadaşından çekinme (küsmemesi için, duymasından korkma, dalga geçmesi)	4	1.23
Zaman bulamama	3	0.92
Üzmek, yormak zamanını almak istememe	3	0.92
Yakın bulmama	3	0.92
Sıkılma	1	0.31
Kendini hatalı görme	1	0.31
Korkma	1	0.31
Toplam	214	65.64
Soruna bağlı nedenler		
Sorunun küçük olması	52	15.95
Anlatamadığı özel sorunlar olması, paylaşmak istememe, konu- mak istememe	7	2.15
Başkalarını karıştırmak istememe	3	0.92
Problemin karşı tarafa ait olması	1	0.31
Kavganın büyümesini istememe	1	0.31
Kavga sırasında orada olmama	1	0.31
Toplam	65	19.94
Genel toplam	326	100

TABLO 4
Psikolojik Danışmana Başvurma Şekli

Başvurma şekli	f	%
Kendisinin gitmesi	75	81.52
Danışmanın gelip yardım etmesi	8	8.70
Öğretmenin göndermesi	6	6.52
Öğretmenin göndermesi ve kendisinin gitmesi	1	1.06
Diğer	2	2.17
Toplam	92	100

TABLO 5
Psikolojik Danışmandan Yardım İstenen Çatışmalar

Çatışmalar	f	%
Arkadaşlarla çeşitli (her konuda) anlaşmazlıklar	23	25
Tartışma	6	6.52
Kötü (kırıcı) söz söyleme	3	3.26
Alay etme	3	3.26
Küfretme	2	2.17
Bağırma	1	1.09
Dalga geçme	1	1.09
Kavga etme	11	11.95
Vurma (kaba kuvvet uygulama)	2	2.17
Küsmeye	6	6.52
Kıskançlık	5	5.43
Kız-erkek ilişkilerinde problemler	4	4.35
Yalan söyleme	2	2.17
Suçlama	2	2.17
Karışma/müdahale	2	2.17
Dışlama	2	2.17
Çocuksu davranma (şımarıklık)	1	1.09
Şaka yapma	1	1.09
Sırlarını söyleme	1	1.09
Derste rahatsız etme	1	1.09
Dedikodu yapma	1	1.09
Sözünü kesme	1	1.09
Sıra anlaşmazlığı	1	1.09
Yanlış anlama	1	1.09
Saygısızlık	1	1.09
Aşağılama	1	1.09
Bencillik yapma	1	1.09
Hata yapma	1	1.09
Diğer	5	5.43
Toplam	92	100

İlköğretim Öğrencilerinin Yaşadığı Çatışmalar

Okul danışmanlarının öğrencilerin çatışmalarını çözmede sıklık sırasına göre konuşma, öneri verme, bilgi verme ve açıklama yapma, çözüm bulma, öğrencileri dinleme, sakinleştirme, uyarma ve arabulucu olma gibi genellikle yapıcı yöntemleri kullandıkları, saldırgan ya da yıkıcı stratejilere ise hiç başvurmadıkları ya da çok az (1) başvurdukları ortaya çıkmıştır (bakınız Tablo 6). Danışmanların genellikle olumlu ve yapıcı yöntemleri kullanmaları bir danışmanın üstlenmesi gereken rollerle ve aldığı eğitimle tutarlı görünmektedir.

TABLO 6
Psikolojik Danışmanların Öğrencilerin Çatışmalarını Çözme Yolları

Öğrencilerin çatışmalarını çözme yolları	f	%
Konuşma	38	32.20
Öneri verme	35	29.66
Bilgi verme/açıklama yapma	16	13.56
Çözüm bulma	7	5.93
Dinleme	7	5.93
Sakinleştirme	6	5.08
Uyarma	3	2.54
Arabulucu olma	3	2.54
Kararı onlara bırakma	1	0.85
Nedenleri araştırma	1	0.85
Ebeveynlerle konuşma	1	0.85
Toplam	118	100

Tablo 7'de görüldüğü gibi çatışmalarını çözmek üzere danışmandan yardım aldığını belirten öğrencilerin büyük bir kısmı (% 88.04) bu yardımı yararlı bulduğunu belirtirken az da olsa bazı öğrenciler yararlanmadıklarını ifade etmişlerdir.

TABLO 7
Psikolojik Danışmanın Yardımıyla İlgili Öğrenci Görüşleri

Danışman yardımı	f	%
Yararlı olma	81	88.04
Yararlı olmama	11	11.96
Toplam	92	100

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde öncelikle araştırmanın bazı sınırlıkları üzerinde durulmuş, daha sonra araştırmadan elde edilen bulgular literatürde yer alan benzer araştırmaların bulguları ışığında tartışılmış ve araştırmacının kendi görüşleri doğrultusunda yorumlanmıştır. Bu araştırmada veriler öğrencilerin kapalı ve açık uçlu soruları yazarak yanıtladıkları bir anket ile toplanmıştır. Bu şekilde daha çok öğrenciden veri toplamak mümkün olsa da yüz yüze görüşme yapılarak verilerin toplanması halinde öğrencilerin incelenen konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgi vermeleri, belirsiz kalan noktaları açıklığa kavuşturmaları sağlanabilirdi. Bir diğer sınırlılık sadece öğrencilere anket uygulanarak verilerin toplanmasıdır. Psikolojik danışmanlara da benzer ya da paralel sorulardan oluşan bir anket verilmiş olsaydı onların bu konudaki görüşleri ortaya çıkarılıp öğrenci ve danışman görüşlerini karşılaştırmak mümkün olabilirdi.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun anlaşmazlıklarını çözmek üzere okuldaki psikolojik danışmandan yardım istemedikleri, beşte birinin ise yardım istediği, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha çok yardım isteme eğiliminde oldukları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin danışmandan yardım isteme durumlarının sınıf düzeylerine ve okulun sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılık göstermediği anlaşılmıştır.

Psikolojik danışmandan yardım istememe açısından en çok öğrenciye bağlı nedenler, bunların içinde de öğrencinin çatışmalarını kendisinin çözmesi ve danışmana gerek duymaması ile utanma, çekinme, sıkılma, korkma, yakın hissetmeme, kendini hatalı görme ve arkadaşlarının olumsuz tepkilerinden çekinme gibi olumsuz duygular dikkati çekmektedir. Bazı öğrenciler öğretmen ve arkadaşlarından yardım aldıkları için de danışmana başvurmadıklarını belirtmişlerdir.

Sorunun küçük olması, özel olması, kavganın büyümesini istememe, kavga sırasında danışmanın orada olmaması ve problemin karşı tarafa ait olması soruna bağlı nedenler arasında sayılabilir.

Bu araştırmada ortaya çıkan yüksek orandaki danışmandan yardım istememe eğilimi ile öğrencinin çatışmalarını kendisinin çözmesi ve danışmana gerek duymaması, sorunun küçük olması, kavganın büyümesini istememe gibi nedenlere ilişkin açıklamalara literatürde de rastlamak mümkündür. Örneğin, Jones ve Jones (1998) öğrencilerin kendi aralarında yaşadığı anlaşmazlıkların sıklıkla kısa süreli olduğunu ve problemi kendi başlarına çözebildiklerini vurgulamaktadır. Bu nedenle de arkadaşıyla kavga eden kü-

çük bir çocuğu birkaç dakika sonra mutlu bir şekilde oynarken görmek mümkündür. Ayrıca, yetişkinlerin akran çatışmalarını çözme sürecine müdahale etmeleri çoğunlukla problemleri büyütmede, karmaşıktırmakta ve daha da kötüleştirmektedir (Jones ve Jones, 1998).

Öğrenciye bağlı nedenler arasında olan utanma, çekinme, sıkılma, korkma, yakın hissetmeme, kendini hatalı görme ve arkadaşlarının olumsuz tepkilerinden çekinme gibi olumsuz duyguların biraz da psikolojik yardım almaya ilişkin öğrenci tutumundan kaynaklandığı, bu olumsuz duyguların böyle bir yardım almanın doğal olduğunu düşünmeme ya da kabullenmeme ile bu yardım sürecinde neler yaşanacağını bilmemekten de kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Her ne kadar bu araştırmada incelenmemiş olsa da belki öğrencilerin danışmandan yardım istemeye ilişkin geçmiş yaşantılarının olumsuz olması da bu olumsuz duygularla ilişkili olabilir.

Psikolojik danışmana bağlı nedenlerin ilk başında danışmanın yoğun ve meşgul olması ya da ulaşamama gelmektedir. Araştırma yapılan okullardaki öğrenci sayıları dikkate alındığında (1500-2500 arası öğrenci), danışmanın yoğun ve meşgul olduğu için ulaşılamaz olması olağan görülmektedir. Yani burada danışman başına düşen öğrenci sayısının fazlalığı ve danışmanın iş yoğunluğu önemli bir etken olabilir. Ancak diğer nedenler (yararlı olmayacağını, değişmeyeceğini düşünme, anlamayacağını, ilgilenmeyeceğini düşünme, suçlama, tarafsız olmama, gizliliğe uymama ve söz verip çağırma) danışmanın bu konuda verdiği ya da vereceği yardımın etkililiği konusunda öğrencilerin kuşku duydıkları ve öğrencilerle girdiği yardım ilişkisinde bu ilişkiyi olumlu kılabilecek özellikleri oluşturamadığı izlenimini vermektedir. Ancak özellikle tarafsız olmama, suçlama, gizliliğe uymama gibi nedenlerin çok az sayıda belirtildiğini vurgulamakta yarar vardır.

Öğrenciler danışmandan yardım isterken en çok kendileri gidip danışmana başvurmakta, danışmanın gelip yardım etmesi ve öğretmenin göndermesi ise seyrek olarak başvuru diğer yollar arasında yer almaktadır. Öğrencilerin yardım isteme sürecini kendilerinin başlatması psikolojik danışma hizmetlerinin gönüllülüğe dayalı olarak yürütüldüğü ve bu nedenle de öğrencilerin bu süreçten daha fazla yararlanacakları sonucunu doğurabilir. Nitekim, yardım aldığını belirten öğrencilerin büyük bir çoğunluğu bu süreci yararlı bulduklarını belirtmişlerdir.

Öğrenciler en çok sözel ve fiziksel saldırganlıkla ilgili çatışmalar yüzünden danışmandan yardım istediklerini belirtmişlerdir. Bundan başka küsme, kıskançlık, kız-erkek ilişkilerinde problemler, yalan söyleme, suçlama, müdahale etme ve dışlama ile belirli bir isim vermeden arkadaşlarla çeşitli ko-

nularda anlaşmazlık da danışmandan yardım istenen problemlerdir.

Literatürde de fiziksel saldırganlık ve kavga ile küçük düşürme, aşağılama, küfretme gibi sözel saldırganlığın öğrencilerin sıklıkla yaşadığı çatışmalar olduğu (Johnson ve Johnson, 1994; Türnüklü ve Sahin, 2002; Johnson, Johnson, Dudley ve Açıköz, 1995, Johnson, Johnson, Dudley, Ward ve Magnuson, 1995) öğretmenlerin sınıflarındaki saldırganlık ve başkalarını rahatsız etme, kız-erkek ilişkilerinde problemler ve yalan söyleme gibi sorunlar yüzünden okuldaki psikolojik danışmandan yardım istedikleri görülmektedir (Atıcı, 2006). Bu nedenle öğrencilerin danışmandan yardım istemeleri bu problemleri sık yaşadıklarının da bir göstergesi olabilir.

Okul danışmanlarının öğrencilerin çatışmalarını çözmede sıklık sırasına göre konuşma, öneri verme, bilgi verme ve açıklama yapma, çözüm bulma, öğrencileri dinleme, sakinleştirme, uyarma ve arabulucu olma gibi genellikle yapıcı yöntemleri kullandıkları, saldırgan ya da yıkıcı stratejilere ise hiç başvurmadıkları ya da çok az başvurdukları ortaya çıkmıştır. Danışmanların genellikle olumlu ve yapıcı yöntemleri kullanmaları bir danışmanın üstlenmesi gereken rollerle ve aldığı eğitimle tutarlı görünmektedir. Danışmanlar insan gelişimi ve kişiler arası iletişim becerileri konusunda eğitim aldıklarından kişiler-arası çatışmaları da daha etkili biçimde çözmeye hazırlıklıdır (McFarland, 1992).

Az sayıda öğrencinin danışmandan yardım almak üzere başvurmasının çeşitli nedenleri olabilir. Bu çalışmada da ortaya çıktığı gibi çatışmaların küçük ve kendilerinin çözebileceği özellikte olması, arkadaş ve öğretmenlerinden bu konuda yardım almaları, psikolojik danışmanın yoğun ve meşgul olması ve danışmandan yardım istemeye yönelik olumsuz duygular bu nedenlerin başlıcaları sayılabilir.

Yardım isteyen öğrencilerin bu yardımdan büyük oranda yararlanmaları, danışmanın olumlu ve yapıcı yollarla öğrenci çatışmalarını çözmeye çalışması gibi bulgulara dayanarak çatışma çözme sürecinde öğrencilere daha fazla ve sistematik bir biçimde yardım edebilmeleri için neler yapabilecekleri konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Atıcı (2006) tarafından yapılan bir çalışmada ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanların davranış problemlerinin çözümünde öğrenciyle görüşme, öğretmen ve anne-babayla görüşme, öğretmene önerilerde bulunma, aile ve öğretmenlere yönelik seminer çalışmaları düzenleme ve grup rehberliği gibi çalışmalar yaptıkları, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun danışmanın önerilerini uygulayarak olumlu sonuçlar aldıkları ortaya konmuştur.

Her şeyden önce danışmanların bu konuda yani çatışma çözmede müzakere ve arabuluculuk yaklaşımı gibi yapıcı yöntemler konusunda bilgi ve beceri sahibi olmaları gerekmektedir. Danışmanlar kendileri arabulucu olarak çatışma çözme sürecinde öğrencilere yardım edebilecekleri gibi öğrencileri de akran arabulucu olarak yetiştirebilirler. Öğrencilere çatışma çözme sürecinde izleyecekleri müzakere basamaklarını öğretip kendi çatışmalarını çözmelerini sağlayabilirler. Müzakere ve arabuluculuk yaklaşımında problem çözme sürecinde öğrenciler hem kendi istek, duygu ve düşüncelerini hem de karşı tarafın istek, duygu ve düşüncelerini anlamaya çalıştıklarından ve problemler üzerinde kontrol sahibi olduklarından bu yaklaşımlar olumlu ve istenen bir yaklaşım olarak görülmektedir. Psikolojik danışmanlar öğrencilerin kendi çatışmalarını çözme sorumluluğunu üstlenmelerini sağlayarak iç denetimlerini geliştirmelerine yardımcı olabilirler.

Okul danışmanları akran arabuluculuğu gibi öğrencilerin katılımına dayalı programların güçlü yanlarının farkındadırlar. Bu programa katılan gençler akran arabuluculuğu müdahalesinin amaçlarına daha çok bel bağlamakta ve akranlarının davranışını değiştirmede daha istekli olmaktadır. Okul akran danışmanlığı programlarının başarısı bu görüşleri desteklemektedir. Ciddi şiddet eylemleri için okuldan uzaklaştırma gibi geleneksel disiplin yöntemleriyle birlikte kullanıldığında arabuluculuk okul ortamındaki çatışmaları çözmede yapılandırılmış bir forum niteliğindedir. Arabuluculuk sürecine öğrencilerin katılması eleştirel düşünme, problem çözme ve kendi kendine disiplini geliştirmektedir. Öğrencinin kendisinin ve akranının davranışını değiştirme sürecine katılması öz-düzenlemenin gelişimini sağlamaktadır. Öğrenci davranışları ve okul disiplin problemleri akran arabuluculuğunun bir sonucu olarak düzelmektedir (Lane ve McWhirter, 1992).

Ayrıca, okuldaki personele özellikle öğretmen ve yöneticilere çatışma çözme konusunda eğitim seminerleri düzenleyebilirler. Psikolojik danışmanlar insanları empati, aktif dinleme, somutluk, kişiselleştirme, kendini açma ve eylem planı yapma konusunda eğitebilir ve böylece yapıcı çatışma çözme için gerekli iletişim becerilerini geliştirmelerine yardım edebilirler. Çatışma çözmede kişisel duyguların incelenmesi ve ifadesi gerekmektedir. Danışmanlar duygu ve düşünce arasındaki farkı gösterebilir ve bu duyguları ifade etmelerini sağlayabilirler. Danışmanlar insanları kişiler-arası çatışmaları etkileyen güçler ve nedenler hakkında eğitebilirler (McFarland, 1992).

Summary

Conflicts occur unavoidably between two persons or groups. However, solving conflicts in a positive or negative way is the most important thing about conflicts (McFarland, 1992). The way of handling conflicts either cooperatively or competitively determines whether its result will be constructive or destructive (Deutsch, 1994). Thus, it can be said that it is not the conflict itself but the way of handling it makes the conflict good or bad. If disputes are handled in a cooperative way it is more likely to have positive results, if it is approached in a competitive way it tends to produce negative results.

Several kinds of conflicts occur among students in school settings. However, many students do not have necessary skills to resolve inter-personal conflicts constructively. Since these conflicts gradually become destructive educators emphasized the need for training on conflict resolution and peer mediation at schools (Stevahn, Johnson, Johnson and Real, 1996).

There is an increasing need for effective resolution of conflicts at schools and wider society in general. However, teachers and administrators see conflicts as a kind of problem that should be avoided instead of seeing them problems are resolved either positively or negatively. Many teachers are not aware of the strategies that can be used to prevent conflicts become worse. Actually, strategies used in schools (including bully the bully strategy) present a negative role model of power use and make problem even worse (Stacey, 1996).

There are considerable number of studies on students' conflicts and the way of resolving these conflicts in related literature. Physical aggression or fighting, playground disputes, access or possession conflicts, turn-taking disputes, put-downs and insults, and academic work conflicts were reported by elementary school children (Johnson and Johnson, 1994).

Physical aggression, fighting and swearing seem to occur frequently as a problem in schools (Türnüklü and Sahin, 2002; Johnson, Johnson, Dudley and Açıkgöz, 1995). Johnson, Johnson & Dudley (1992) found that destructive strategies such as verbal threats, withdrawal, telling the teacher and restating demands are often used by students for managing conflicts. Similarly, aggressive responses such as name-calling, teasing and exercising power over another often emerged as a response to conflict (Theberge and Karan, 2004).

Despite aggressive responses to conflicts among students some studies indicated that solution oriented strategies (Thayer, 2005), asking adult and friends' help and negotiating are also implied by students (Theberge ve Karan, 2004).

According to the results of studies related to conflict resolution strategies students try to use several ways to solve their conflicts that they come cross at school. As some conflicts remained unresolved students try to use their own ways as well as ask help from others in resolving conflicts. Since school counselors are supposed to help students enhance their problem solving skills it is necessary to examine the kind of help students can get from school counselor and strategies used by the counselor in resolving students' conflicts.

The Purpose of Study

The purpose of this study is to find out whether 6th, 7th and 8th graders ask any help from school counselor for resolving their conflicts and identify gender, socio-economic and grade level difference. The study also aims to identify what conflicts students seek assistance for from school counselor and what strategies students think school counselor used in dealing with their conflicts. Following research questions were formulated in this study.

Research Questions

1. Is there any difference among students for asking counselor help according to their gender, grade level and socio-economic level?
2. What are the reasons for not asking help from school counselor?
3. Which conflicts do students apply for counselor?
4. Which strategies school counselor use to resolve students' conflict?
5. Do students think school counselors are helpful for resolving conflicts?

Method

6th, 7th and 8th graders attending five different schools at Seyhan and Yüreğir District in Adana participated for the study. 451 primary school students completed the questionnaire involved mostly open-ended ques-

tions. The kind of conflicts students ask help from school counselor, strategies students think school counselor use in dealing with their conflicts and usefulness of counselor's help were asked in the questionnaire.

Qualitative data obtained from open-ended questions were analyzed by using content analysis technique. Frequencies and percentages of themes and concepts derived from the content analysis were computed. In addition, differences between students' gender, grade and socio-economic level in terms of seeking counselor help were examined by using χ^2 .

Findings and Discussion

Results showed that only one fifth of students asked help from school counselor. Although female students were more likely to seek assistance than male students there was no significant difference among students for asking help from counselor in terms of their grades and SES.

Student-related reasons were among most observed reasons followed by counselor and problem related factors for not asking counselor assistance. Students' ability of resolving their conflicts, negative feelings such as shame, hesitate, annoy, fear, blaming himself/herself and getting help from their friends and teachers were among student-related reasons.

High level of tendency for not seeking assistance from school counselor and students' preferences for solving their own conflicts and not needing help for small problems were supported by some explanation made in the literature. For example, Jones and Jones (1998) emphasized that conflicts among students are often short term and students can resolve their conflicts on their own.

School counselor used such constructive strategies as talking, offering suggestions, giving information, finding solution, listening, calming students down, warning and mediating for resolving students' conflicts. In line with this positive way of solving problems some recommendations are put forward for school counselors. School counselor can serve as a mediator for the conflicts among students and they also train students to be a peer mediator. They also teach students the stages of negotiating process and by doing so enable students to solve their own conflicts by themselves. Since students try to understand their own needs, desires and point of view as well as other persons' point of view, needs and desires and since they have a

control in solving their conflicts in negotiation and mediation process these approaches can be seen constructive and positive way of solving problems.

Having played a mediator role or having taught students how to solve their conflicts school counselors help students gain internal control in solving their own problems. School counselors are aware of the strength of such program as peer mediation based on student participation in conflict resolution. Students involved in these programs tend to feel more committed to the goals of conflict resolution interventions and they are very interested in producing change in their peers' behavior. These assumptions are well supported by the success of school peer mediation programs. Peer mediation is one of the way of resolving students' disputes. Two educated peer mediators work as a team in solving problems between disputants. As used in conjunction with traditional discipline methods such as suspensions for serious violent acts at schools, mediation is considered a constructive form of resolving conflicts in school settings. Students' participation to the process of their peers' behavior and their own behavior change can contribute to the development of self-regulation. As a result of applying peer mediation program students behavior and school discipline problems can be improved (Lane ve McWhirter, 1992).

Kaynaklar/References

- Atıcı, M. (2006). İlköğretim öğrencilerinin davranış problemleriyle baş etme konusunda öğretmen-psikolojik danışman işbirliğine ilişkin görüşlerin karşılaştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3, 25,55-68.
- Bentley, M. (1996). Conflict resolution in schools: An explosion of ideas. *Pastoral Care*, 3-6.
- Deutsch, M. (1994). Constructive conflict resolution: principles, training and research. *Journal of Social Issues*, 50, 1, 13-32.
- Hovland, J. ve Peterson, T. (1996). School counsellors as conflict resolution consultants: Practicing what we teach. *School Counselor*, 44, 1, 71-80.
- Johnson, D. W., Johnson, R., & Dudley, B. (1992). Effects of peer mediation training on elementary school students. *Mediation Quarterly*, 10, 89-99.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. (1994). Effects of conflict resolution training on elementary school students. *Journal of Social Psychology*, 134, 6, 803-817.
- Johnson, D. W., Johnson, R. T., Dudley, B., & Açıkgöz, K. (1995). Peer mediation: Effects of conflict resolution training on elementary school students. *Journal of Social Psychology*, 134, 6, 803-817.

- Johnson, D. W., Johnson, R. T., Dudley, B., Ward, M., ve Magnuson, D. (1995). The impact of peer mediation training on the management of school and home conflicts. *American Educational Research Journal*, 32, 4, 829-844.
- Jones, V. F., & Jones, L. S. (1998). *Comprehensive classroom management: Creating communities of support and solving problems* (5th Edition). Boston: Allyn and Bacon.
- Koruklu, N. (1998). *Arabuluculuk eğitiminin ilköğretim düzeyindeki bir grup öğrencinin çatışma çözme davranışlarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Lane, P., & McWhirter, J. J. (1992). A peer mediation model conflict resolution for elementary and middle school children. *Elementary School Guidance and Counselling*, 27, 15-23.
- McFarland, W. P. (1992). Counsellors teaching Peaceful conflict resolution. *Journal of Counselling and Development*, 71, 1, 18-21.
- Miles, B. M., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd Edition). London: Sage Publications.
- Robson, C. (1993). *Real world research*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Schrumpf, F., Crawford, D. & Usadel, H. (1993). Peer mediation: Conflict resolution in schools. *Adolescence*, 28, 244.
- Stacey, H. (1996). Mediation into schools does go! An outline of the mediation process and how it can be used to promote positive relationships and effective conflict resolution in schools. *Pastoral Care*, 7-9.
- Stevahn, L., Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Real, D. (1996). The impact of a cooperative or individualistic context on the effectiveness of conflict resolution training. *American Educational Research Journal*, 33, 3, 801-823.
- Strauss, A. L. (1996). *Qualitative analysis for social scientists*. Cambridge University Press.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. London: Sage Publications.
- Taştan, N. (2004). Çatışma çözme ve akran arabuluculuğu eğitimi programlarının ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin çatışma çözme ve akran arabuluculuğu becerilerine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Thayer, S. M. (2005). Conflict resolution in Mexican American adolescents' relationships. Unpublished PhD Thesis. Arizona State University.
- Theberge, S. K., & Karan, O. C. (2004). Six factors inhibiting the use of peer mediation in a junior high school. *Professional School Counselling*, 7, 4, 283-290.
- Türnüklü, A., & Şahin, İ. (2002). İlköğretim okullarında öğrenci çatışmaları ve öğretmenlerin bu çatışmalarla başa çıkma stratejileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 8, 30, 283-302.

İlköğretim Öğrencilerinin Yaşadığı Çatışmalar

- Türnüklü, A., & Şahin, İ. (2004). 13-14 yaş grubu öğrencilerin çatışma çözme stratejilerinin incelenmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 7, 13, 45-61.
- Türnüklü, A. (2006). Sınıf ve okul disiplinine çağdaş bir yaklaşım: Onarıcı disiplin. Ankara: Ekinoks.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (1999). *Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

İletişim/Address:

Yrd. Doç. Dr. Meral Atıcı
Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Fakültesi
Çokurova Üniversitesi

Alındığı tarih/Received: 24.10.2007
Düzeltilme/Revision: 08.02.2008
Kabul/Approved: 11.02.2008